УДК

Юлія Колісник-Гуменюк, аспірантка Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти АПН України
Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти АПН України

Інтерактивні методи викладання гуманітарних дисциплін у медичних навчальних закладах

У статті проаналізовано можливості інтерактивних методів навчання у процесі викладання гуманітарних дисциплін у медичних закладах освіти. Систематизовано наукові пошуки педагогів щодо узагальнення досвіду організації пошукового навчання, ділових ігор, дискусій. Висвітлено потенційні можливості застосування інтерактивних методів навчання.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, гуманітарні дисципліни, медичний коледж, проблемне навчання, ділові ігри.

Постановка проблеми. У зв'язку з модернізацією освіти, здійснюється перехід до нових стандартів, програм і підручників. Нетрадиційні методи викладання привертають увагу викладачів гуманітарних дисциплін. Інтерактивні методи навчання висувають перед педагогами завдання, які заставляють студентів самостійно знайти оптимальні методи і засоби їх . Для цього потрібна система дидактичних умов: уміння слухати, читати, спостерігати; уміння класифікувати, узагальнювати; уміння самоконтролю. Для сучасної освіти характерне застосування технологій, які сприяють: формуванню наукового світогляду; формують моральні, трудові, естетичні та фізичні якості; сприяють індивідуалізації навчання; діяльнісній активізації студентів; діалоговій взаємодії між викладачем і студентом [с.242. Л.О. Жовта. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки творчих спеціалістів. С. 242-247//Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фвхівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. //Зб. наук. Пр. – Випуск 5/ Редкол.: І.А.Зязюн(голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004.-745с].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерактивні методи навчання є предметом численних досліджень і, насамперед, компаративних: М. Кларіна, Т. Кошманової, В. Жирова [*Кларин М.В.* Инновации в обучении: Метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. – М., 1997.; *Жирова В.* Игра и обучение в американской школе / Педагогический вестник. – 1992. - № 16. – с. 4-8.]. Науковцями було

проведено аналіз того досвіду навчання зарубіжних шкіл, де шляхом дидактичної гри, інтерактивного дослідження та дискусії реалізуються особистісно орієнтовані пріоритети навчання.

Специфіку та завдання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах України вивчають К. Баханов, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Комар [*Баханов К.О.* Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. — Запоріжжя, 2000. — 160 с; *О.І. Пометун, Л.В Пироженко та ін.* Інтерактивні технології навчання. Умань,2003. – с. 65.]. У призмі завдань і проблем вищої професійної освіти його аналізували Л. Лезова (Активні методи навчання як засіб професійного самовизначення студентів), В. Грачов (Індивідуально-творчий підхід в системі вищої професійної освіти), Н. Шмельова (Ефективність нетрадиційних форм навчання в закладах середньої професійної освіти), І. Шаров (Педагогічні умови професійно-творчого саморозвитку особистості студента).

Увагу дослідників привертають ігрові методи навчання. Так, Л. Андреєва аналізує дидактичні ігри як засіб розвитку професійно значимих якостей майбутнього спеціаліста; Г. Бударіна – рольову гру як засіб формування професійної комунікативності студентів**;** В. Трайнев, С. Мельникова, узагальнюють практику проведення і методологію розробки ділових ігор [Трайнев В.А. Деловые игры в учебном процессе: Методология разработки и приктика проведения. – 2-е изд. – М. 2005.; Мельникова С.И., Яворовская Л.Н. Игровые формы учебных занятий. — Харьков: 1993 р.].

Мета нашої статті проаналізувати можливість впливу інтерактивних методів навчання на процес підвишення якості суспільно-гуманітарної підготовки студентів медичних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивні методики навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної і комунікативної діяльності, під час якої студенти є залученими до процесу пізнання, мають можливість розуміти і рефлектувати з приводу того, що вони знають і думають. Важливим компонентом активних методів навчання є створення комфортних умов, ігрові форми, режим відпочинку і розваг. Поняття „інновація” вперше було вжито понад століття тому в культурології та лінгвістиці для позначення процесу трансфера(лат. Transfero – переношу , переміщую) – проникнення елементів однієї культури в іншу і набуття при цьому нових, не властивих раніше якостей. Інноваційне (лат. Innovation – оновлення, зміна) навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [С.21 І.М.Дичківська. Інноваційні педагогічні технології.К.: Академвидав,2004.- . 351].Завдяки інтерактивним методам навчання відбувається удосконалення

навчального процесу в медичних закладах освіти. Метою і основними завданнями викладання гуманітарних дисциплін у медичних коледжах є покращення структури світоглядних дисциплін; використання інтерактивних методик; приведення процесу гуманітарної освіти у навчальному закладі у єдину структурну систему; залучення студентів та викладачів до пошуку та пізнання цінностей світової та вітчизняної культури; формування у студентів та викладачів нового політичного мислення, в основі якого лежать гуманістичні принципи [с. 148. О. О. Островерх. Гуманітаризація як найважливіший принцип побудови освітніх систем // Педагогічні особливості формування професійних якостей студентів. Зб. наук. пр. – Харків, СТИЛЬ-ІЗДАТ, 2004, С.146-151].

Вивчення гуманітарних дисциплін у медичних закладах освіти, у першу чергу, повинно сприяти виробленню у студентів навиків систематичної самостійної роботи з опрацювання джерел, документів, наукової літератури, періодичних видань на принципах науковості, історизму, об'єктивності, гуманізму. Не останніми у переліку є завдання з формування у студентів почуття патріотизму, національної гідності, об'єктивності в оцінці подій і фактів; вмінь логічно викладати фактичний матеріал.

Інтерактивні методи навчання сприяють процесу розкриття пізнавальних можливостей студентів, створенню умов для розвитку їх системи цінностей. Зважаючи на це викладачу необхідно володіти методиками, які стимулюють конструктивно-критичне мислення, розвивають особистий пізнавальних потенціал студентів, комунікативні вміння і навички. Інтерактивні методи навчання привертають увагу студентів до навчального предмета, пробуджують у них інтерес і мотивацію, навчають самостійному мисленню і діям.

Шляхом традиційного монологічного викладу навчальної дисципліни важко побудувати умови для самостійного усвідомлення студентом важливості навчальної проблеми, перетворити її у проблему особистого оцінення, судження, узагальнюючого підсумку, реферативного аналізу. Тому, вагоме місце у навчанні належить правильному вибору методики викладання.

Дуже часто передача інформації викладачем студентам відбувається традиційним методом. Знання переходять від викладача чи завдяки підручнику до студентів. У такій організації навчання найчастіше використовуються такі методи, як читання підручника, лекції, опитування і дискусії, керовані викладачем у ролі ведучого. Значимість навчальної проблеми для студентів досягається проблемним шляхом, коли постановка навчальної проблеми, висунення доведення чи спростування гіпотези здійснюється самим лектором. Він використовує відомий матеріал, наводить аргументи, спростовує контраргумети, а студенти лише стежуть за ходом логічного викладу матеріалу. Використання ж інтерактивних методів

навчання є важливим і використовується викладачем який досконало володіє матеріалом і вміє залучити до роботи аудиторію. Значимість поставленої викладачем навчальної проблеми для студентів виникає завдяки організації конструктивної педагогічної взаємодії, налагодженому позитивному спілкуванні, велике значення матимуть також ораторські якості і вміння педагога, здатність зацікавити слухачів. Тому важливим є створення викладачем певних умов і можливостей для самостійного доступу студентів до цікавої інформації, розробляючи завдання для самостійної, групової аудиторної і позааудиторної роботи, що полегшить засвоєння нових знань.

Для ефективного впровадження інтерактивних методів, в тому числі для того, щоб охопити весь необхідний об'єм матеріалу і глибоко його вивчити, викладач повинен ретельно планувати свою работу: використовувати методи, які зрозумілі для певної вікової категорії студентів і їхнього досвіду інтерактивної діяльності; дати завдання для попередньої підготовки: прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання

До пріоритетів інноваційного навчання відносяться: групова та індивідуальна форми навчання; використання різноманітних методів подачі нового матеріалу; використання завдань, які дозволяють студентам засвоїти навчальний матеріал відповідно до їх рівня пізнавальної активності; демонстрація студентами своїх досягнень в отриманні знань.

У процесі розробки занять з використанням ігрових технологій потрібно дотримуватись певних принципів: мотиваційний – формування позитивної мотивації до виховної роботи, вирішення певних проблемних професійних ситуацій; орієнтаційно-ціннісний – допомагає створити морально-естетичні критерії та орієнтації; цільовий – визначає цілі виховання та навчання, як суб‘єктів виховних взаємодій; змістовно-операційний – ігрові методи навчання використовуються на різних дисциплінах; оцінний – гра дає можливість співставити результати гри з метою її проведення [с.197. О.Яців. Ігрові технології як чинник формування технологічної готовності до виховної діяльності майбутніх учителів. С.196-202.//Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2006. Вип. 21. Ч. 2. 312с.].

В інтерактивному навчанні виділяють 4 основних технології: інтерактивні технології кооперативного навчання; інтерактивні технології колективно-групового навчання; технології ситуативного моделювання; технології опрацювання дискусійних питань.

При використанні інтерактивних методів навчання педагоги зустрічаються з такими труднощами: участь у роботі всієї групи, а також значної кількості часу для підготовки як студентів, так і викладачів; налаштованістю студентів на сумлінну підготовку до

інтерактивних занять; створення у групі атмосфери, яка б сприяла співпраці, пороозумінню, доброзичливості.[с.211, 213. В.О.Паянок. Інтерактивне навчання як інноваційний підхід у навчальному процесі. С. 209-215//Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми// Зб. Наук. пр. - Випуск 5/ Редкол.: І.А.Зазюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – 745с.]. Також при застосуванні нетрадиційних форм навчання помітне: перевантаження студентів та викладачів; необхідність оптимального поєднання позааудиторної підготовки студентів під керівництвом викладача з організацією конкретних форм навчання: «парадність» у проведенні нетрадиційних форм і деякі порушення цілісності педагогічного процесу на заняттях [с.22 Стяглик Н.І. Нетрадиційні форми навчання та їх вплив на якість навчального процесу в школі. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд.пед.наук. Харків. – 1994 – с.23].

Висовки.

На відміну від традиційних методик, де викладач звик давати і вимагати певні знання, при використанні інтерактивних форм навчання студент сам відкриває шлях до пізнання, засвоєння знань. Він стає головною фігурою, яка приймає власні рішення. Викладач стає в цій ситуації активним помічником, його головна функція - організація і стимулювання учбового процесу. Незважаючи на труднощі які зустрічаються при застосуванні новітніх методів у навчальному процесі, інтерактивні методи сприяють покращенню знань, розвитку комунікативності, сприяють полегшенню адаптаційного процесу майбутніх фахівців, розвивають розумові та практичні здібності студентів.

Література.

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. — Запоріжжя, 2000. — 160 с
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології.К.: Академвидав,2004.- . 351.
3. Жирова В. Игра и обучение в американской школе / Педагогический вестник. – 1992. - № 16. – с. 4-8.
4. Жовта Л.О. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки творчих спеціалістів. С. 242-247//Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фвхівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. //Зб. наук. Пр. – Випуск 5/ Редкол.: І.А.Зязюн(голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004.-745с.
5. Кларин М.В. Инновации в обучении: Метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. – М., 1997.

6. Мельникова С.И., Яворовская Л.Н. Игровые формы учебных занятий. — Харьков: 1993 р.

7. Островерх О. О. . Гуманітаризація як найважливіший принцип побудови освітніх систем // Педагогічні особливості формування професійних якостей студентів. Зб. наук. пр. – Харків, СТИЛЬ-ІЗДАТ, 2004, С.146-151.
8. Паянок В.О. Інтерактивне навчання як інноваційний підхід у навчальному процесі. С. 209-215//Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми// Зб. Наук. пр. - Випуск 5/ Редкол.: І.А.Зазюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – 745с.
9. Пометун О.І. , Пироженко Л.В та ін. Інтерактивні технології навчання. Умань,2003. – с. 65.
10. Стяглик Н.І. Нетрадиційні форми навчання та їх вплив на якість навчального процесу в школі. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд.пед.наук. Харків. – 1994 – с.23.
11. Трайнев В.А. Деловые игры в учебном процессе: Методология разработки и приктика проведения. – 2-е изд. – М. 2005.
12. Яців О. Ігрові технології як чинник формування технологічної готовності до виховної діяльності майбутніх учителів. С.196-202.//Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2006. Вип. 21. Ч. 2. 312с.